V. Van de GENESING zal ik weinig spreeken, want die ontrent de zelfde wyse geschied, als in de *Ascites*: behalven dat hier *vesicatorien* en *strykingen* plaats hebben. Geeft volgende door den dag te gebruiken.

℞. Ciner. absinth. *unc. quator.*
Vini albi, *unc. viginti.*
Misce.
Dos. unc. tres.

℞. Tart. albi cum. nitro cacl. *unc. tres.*
Spir. vini, *libr. sem.*
Aq. petrosel. *unc. octo.*
M. lepelwys.

LXVIII. HOOFD-STUK.

Flerecyn, of gigt-pyn, *Arthritis.*

I. BEPALING. Het *Flerecyn* [a] is een verstoppinge ontrent een, twee of meer gewrigten te gelyk, waar by pyn, geswel, roodigheid, kalkagtige steentjes en andere toevallen komen, op zekere of onzekere tyden verheffende.

II. Het BESHADIGDE DEEL zyn de vliezen, pesen, zenuwen, been vlies, en alle andere deelen ontrent de hoofden der beenen, jaa ook wel de beenen zelfs.

III. ONDERSCHEID. In de handê word hy genoemt *Chiragra*: in de voeten *Podagra*, in de knyen *Gonagra*.

a *Hippocrates* zegt dat de kinderen, gelubde, maagden en vrouwen met die ziekte niet bevangen werden, dog de dagelykse ondervinding leerd ons wel anders.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-145769-p0314-3 DFG

gra, en in de heup *Ischias*: hier doet *Paræus* nog verscheiden andere benamingen by, die niet heel noodig zyn. Sy is overge-erft, of by geval, met of zonder ziekten. Sy verscheelt van de vliegende jigt en vloeijen, want hier de pyn geduurig is, maar in d'andere niet.

IV. De TEIKENEN zyn uit de bepaling bekent.

V. De NAASTE OORSAAK is, een verdikkinge van vogten, welke door de pypjes, die in de gewrigten loopen, niet konnen doordringen, derhalven moeten de vogten stil staan, en allenxkens vergoren: dit vogt dan suur werdende, steekt en hakt in de vliesige deelen, waar uit pyn veroorsaakt; en de aanpers van de vogten vergrooten het gefwel. De verstoppende stoffe raakt eenigsins aan het broeijen, en maakt hitte, en dewyl dese deeltjes niet en stremmen als melk, soo veretteren zy niet, maar allenxkens door het aandringende bloed ontstopt rakende, en soo vloeibaar werdende, geraakt allenxkens het gefwel weder weg: maar soo dat niet kan geschieden, werkt dat versuurde vogt met de omgelegen deelen, die vol *alcali* syn, en alsoo maken zy *tophi* of kalkbuilen, even als *oleum tartari* en *vitioli* by een gegoten zynde, een *tophus* maken.

VI. VOORZEGGINGE. Sy is niet gevaarlyk, maar pynigt de menschen dikwils soo lange zy leven. Soo daar kalk in de gewrigten is, word hy zelde genesen. Die ge-erft is houd men voor ongeneeslyk. Als sy genesen is, verandert hy dikwyls in kolyk, nier-wee aamborstigheid, geraaktheid trekking, krop-gefwellen, kanker &c. Die met dese ziekte beladen zyn, segt men lang te sullen leven, om dat alle vuilvis, die andere ziekten veroorsaken, dese onderhouden. Lente en Herfst is seer schadelyk.

Geduurende een *asthma* of een *quartana* is de pyn wel stil, maar niet voor altyd, dese pyn is nergens heftiger

tiger dan in de nek en lendenen, om dat aldaar veel gevoelige zenuwen na de armen en beenen loopen.

VII. AANWYS. Het bloed en zenuw-sap sal men weder tot haar voorige vloeibaarheid brengen. 2. 't Geen nu tusschen de gewrigten ingepakt is, uitdryven. 3. De overgroote pyne stillen.

TEGEN GIGTIGE MIDDELEN.

R*ad.* althææ, aristol. chinæ, costi, hermodactylor. iridis, fl. & nostr. hyoscyami, turbith, salsæ parillæ.

Lignum. guajac. sassaphras.

Folia. apii, cherfol. malv. althææ, nicotianæ, pariet. verbasc. thee, chamæpyt. chamædr.

Flor. sambuci, camomillæ, melil. croci.

Sem. bardanæ, coriandri, hyoscyami. papav. lini, sinapi.

Farina, lini, fœnugræci, hordei, tritici, althææ, fabarum,

Ammoniac. mel. caphura, gutta gamba, opium, pix, resina abietina, pini terebinth. opopan. sagap.

Oculi cancr. canthar. cera, millepedes, sapo ven.

Alumen, nitrum, sal armon. vitriolum, sulphur.

Aqua antarthritica. el caryocostinum, salia volatilia. spiritus volatiles. empl. de sapone, diapalmæ, Neurenburg. de minio, de mucilaginibus, ranarum. sulphur vitrioli &c.

VIII. GENESING. Een darm-suiveriog sal men voor de aankomst geven.

℞. Merc. dulc. *scrup. sex.*
Res. jalap. *gr. sex.*
Sal. armon. *drach. sem.*
Ol. caryoph. *gutt. quatuor.*
M. F. Pulvis. of

℞. Res.

℞. Ref. jalap. *gr. sex.*
Hermodactyl. *drach. sem.*
Sp. sal. armon. *scrup. unam.*
Aq. fœnic. q. s.
M. F. Haustus. of

℞. Pil. agar. *drach. sem.*
Scammonii *gr. sex.*
Ol caryoph. *gutt. tres.*
M. F. Pil. *octo.*

Het *Electuarium Caryocostinum* is een van de deftigste middelen om ymant te buik-suiveren, en maakt dat de zieke menigmaals binnen een uur twee a dry genezen zyn. De beschryving volgt.

℞. Hermodactylorum mund.
Diagrydii āā *drach. duas.*
Costi.
Cumini.
Zingiberis.
Caryophyllorum. āā *drach. unam.*
Surupi ex melle & vino albo q. s.
M. Fiat Electuarium molle.
De *Dosis* is van een tot vier drachmen.

Ondertusschen zal men buiten op *stovingen*, *pappen*, of *ploisters* leggen om de pyn lydelyk te maken. *F. Sylvius* pryst zyn *Cataplasma* in alle zoorten van gigt. als

℞. Rad althææ.
Sem. lini.
Hordei, āā *unc. unam.*

Kookt het in zoete melk tot een dikte van bry: zoo daar groote hitte by is, zoo schept eerst de room van de melk. In een koud sappig lighaam doet hy daar

by *farin. fabar fl. camom. sambuc.* en andere doorsnydende dingen by. of

℞. Sal. armon.
Tartari àà *unc. duas.*
Aq. pluvialis *libr. quatuor.*
Misce.
Slaat dit warm om met doeken. of

℞. Spir. vini *unc. tres.*
Aq. sambuc. *unc. quatuor.*
Croci *strup. sem.*
Camphor.
Opii àà *drach. unam.*
Misce. of

℞. Minii, *unc. tres.*
Aceti *libr. duas.*
Misce. of

℞. Spir. vini *unc. decem.*
Salis armon. *drach. duas.*
Caphoræ *drach. duas.*
Misce.

Dese wassching by tyds omgeslagen zynde sal met 'er haast alle swelling benemen, maar maakt in 't eerst wat pyn. Ik maak het gemeen als wat raars. c

In een scherp-knagende pyn pryst *Sylvius* de *balsf. sulph. succ.* op de beledigde plaats gestreken. *P. Berbette* houd

c De *oleum cera* is een middel buiten gemeen goed. Als ook de olie uit het saat van tabak geperst. De Olie van *artemisia* door infusie met olie van olyven gemaakt pryst *mizaldus* seer.

Den Heer *Burrhus* schryft aan *Fr. Bartholyn* een brief in welk hy gewag maakt dat de olie geperst en gebraden uit Kalfs hoofden een voordeftig pyn stillend middel is, maar kan niet wel gemaakt werden.

De *oleum tartari fetid.* en den *oleum cornu cervi* syn om te stryken mede goede dingen.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-145769-p0318-7

houd volgende van sonderlinge kragten in een heete gigt-pyn.

℞. Vitriol. albi.
Virid. àà *unc. sem.*
Nitri pp. *drach. sex.*
Alum. *drach. unam.*
Myrr. *drach. duas.*
Opii. *drach. unam.*
Vini albi gall. *libr. sem.*
Spir. vin. rect. *drach. decem.*
Aceti samb. *unc. tres.*
M. F. Fotus.

De *Neurenburger pleister* word ook in agting gehouden welker beschryving volgt.

EMPLASTRUM NEURENBURGENSE.

℞. Ol. olivar. *libr. duas & sem.*
Sap. venet. *unc. quatuor.*
Ceruss.
Minii àà *libr. unam.*
Camphor. *unc. semissem.*
M. F. s. a. Emplastrum.

Het *Empl. de sapone* dat aan de *Professor Frencelius* tot *Franeker* van *Prins Maurits* vereert is, sal ik hier ook by voegen.

℞. Ol. mucag. *sesqul libram.*
Cer. flav.
Sapon. ven. ãã *libr. unam.*
Cerussæ,
Minii àà *libr. sem.*
G. ammon.
Galban.
Opopon.
Sagapen. àà *sesqui unciam.*

Terebinth. *unc. duas. & sem.*
M. F. s. a. Emplastrum.

By welke ik nog wel heb by laten doen, *opii, croci, camphor.* āā *drach. duas, sal. armon. unc. sem.*

℞. Empl. de mucag. *unc. quatuor.*
Galb. āā *semunciam.*
Croci britt. *scrup. unum.*
Mellis albi *unc. unam.*
Vitri. cerulæi.
(Vulgo blauwsel) *unc. sem.*
Farin. trit. q. s.
M. F. Emplastrum. of

℞. Stercoris bovini *lib. duas.*
Mellis.
Vini āā *unc. tres.*
M. F. Cataplasma.

Neandri Empl. Tabacinum ad Podagram.

℞. Tereb.
Resin. āā *libr. semissem.*
Litharg. *unc. tres.*
Salis nicotian.
Chalcitid. āā *unc. duas.*

Kooktse tot een genoegsame dikte doet daar by.

Axung. gallin.
M. cilag. sem. foenugr. āā *unc. duas.*
Ol. tabaci *unc. quatuor.*
M. F. Emplastrum.

De oleum. ex sem. tabaci is ook goed.

Me

Met een *spiritus rorismarini*, *spiritus vini camphoratus* en diergelyke heb ik dikwyls sonder pappen of pleisters gebruikt.

De Chineesche *Moxa* komt hedensdaags veel in 't gebruik, welke op de gevrigten gebrand werd, en schynt over een te komen met de ouden hare *fungi*, die zy op de heupen pyn, en dikke milten brandeden. Ik mein dat de *Moxa* anders niet en is als de wolligheid van de *bladen van byvoet*, die men van de verkeerde zyde met een penne-mes kan afschrabben. Sommige nemen *Diapalma* alleen die gesmolten met azyn, in welke de *wortelen* van *Hyoscyamus* geweikt hebben. Voor de kalkagtige steentjes, maakt een *pap* van oude scherpe verrotte *kaas*, met pierwormen, dog de mercuriale pleisters zyn daar de beste toe. Soo de pyne onlydelyk is, sal men die dwingen met *laud. opiat.* dry grein. e Men laat ook de beseerde plaatsen van een jongen hond lekken, eindelyk om de *paroxysmen* voor te komen, sal men opdroogende dingen gebruiken van *Salsaparill. China. Guajac. fol. Chamapyt. Cypressi. Abietis, Centaurii min. Salviæ, Cort. Citri, Sem. Bardanæ*, &c buik-suivert ook altemets eens sagtelyk met een *Electuarium Caryocostium*. of

℞. Fibrarum helleb. nigri. *unc. sem.*
Ligni Aloës.
Caryoph. āā *drach. unam.*
Spir vini *libr. sem.*
M F. *Tinctura. Dosis* 2. of 3. lepels vol tweemaal 's weeks.

e Daar zynder die verhaalen dat het podagra alleen door een groote schrik genezen is, waar van t' Utrecht nog een Goudsmid leeft.

t'Amsterdam is zeker persoon uit Zeeland gekomen die onderneemt het *podagra* te genezen, dog wyl het hem menigreis mist, is het hem geen zeker regel. Ik meen dat zyn dranken meest bestaan uit *Bardæna* en syn olie, uit gemeene olie en *opium*.

Andere prysen de quyling met quik-middelen, en mein ook om redenen dat sy sekerlyk daar door te genesen zyn: en behalven dat, onderneem ikse volkomentlyk te genesen, soo het niet te verre gekomen is, en de zieken volkomentlyk gehoorsaam zyn, want als men de luiden na de mond moet praten, of selfs meinen veel te weten dat is mis. Houd in 't flerecyn en melancholie de *Conf. Satyrionis* voor een voornaam middel.

Siet van dese stoffe meerder in een verhandelinge, die ik daar van in 't bysonder in 't ligt gegeven heb.

LXIX. HOOFD-STUK.

Kramp, Spanning, of *Spasmus.*

I. BEPALING. De *Kramp* of *Spanning*, is een nu of dan wederkomende trekking der pezen van de spieren.

II. ONDERSCHEID. Sy is alleen en gescheiden, of zy heeft met malkander gemeinschap. a

Schynt te samen gevoegt te zyn van een trekkinge en lammigheid, want anders sou het deel maar getrokken werden, en dadelyk los gelaten, maar in de krampen een lid door de snelle invloed der fyne en geestige stoffe getrokken zynde, (welke fyne stof dikwils te vooren door een taeye stoffe wederhouden wierd) doen een of meer spieren, tegen onse wil opspannen en met bloed vol loopen; maar dit houd dadelyks op, ten ware dat selfs de tegen-overbewegers of geen bewegende stoffe hebben, of datse verstopt of

a Hier by behoort, ook de *Spasmus Cynicus*, *trismus* hals trekking &c.